

Fotoğraf çekmeden önce; zihinsel sükûnet

Karşılaşmalar ve ilişkiler ağı ile dolu kent yaşamında fotoğraf çeken bireyin zihnindeki karmaşa ile kent karmaşası iç içe.

Duhamel'in "Artık düşünmek istediğimi düşünemiyorum. Düşüncelerimin yerini devingen görüntüler aldı [1]." ifadesi, görüntü/düşünce/sükûnet ilişkisine iyi bir örnek. İfadenin birinci kısmı, bireyin alışageldiği sabit bakış açısına yönelik arzusunu; ikinci kısmı ise, 'devinimin' düşünceyi ele geçişi çağırıştır ve her iki durumda, sükûnetin (zihinsel denge) kaybedilmesiyle sonuçlanır. Sükûnetin bozulması için, derinliklerden fıskırıyormuşçasına gelen doğal eğilimlerimiz (itkiler) vardır ve onların uzantısı olan duyumsamalar, kaygılar ve birbiriyle ilişkisiz karmaşık düşünceler peşi sıra çıkagelirler; 'bilinçten saklananlar' ne kadar bastırılmış olurlarsa, sanki öç alıyorlarmış gibi o kararlılıkla bilince yerleşmeye çalışırlar. Ancak sükûnetin sağlanamamasının uzantısı olan bu rahatsızlık halini kanıksadığımız için normal bir durumda olduğumuzu zanneder, akışı fark edemeyiz. Bu ardı arkası kesilmez zihinsel gürültüler, var'lığımıza bağlı olan içsel sessizlik ve sükûnet âlemini bulmamızı engeller. Zihinde kurulup bozulan 'sükûnet' olgusu, tıpkı günlük yaşamımızda aldığımız kararlar üzerindeki yadsınamaz etkisinde olduğu gibi, bir karar verme edimi olan fotoğraflama eyleminde de iki yönlü (±) katalizör gibi çalışır; odaklanma/ayırma edimi olan fotoğraflama eyleminde göz görür, zihin tasnif eder, el çeker. Üçlüden, zihinsel olan sekteye uğrarsa; 'zihin' genel motife, itkilerinin peşine, çeldiren görüntülere, klişe veya kitsch'e^(a) yönelip, Berger'in 'tek bir anı aşma' diye kastettiğinin [2] uzağına düşerek yönelir (HCB'nin görüntüler tarafından yakalanmak dediği). İyi fotoğrafa yönelik algısal teşhis, dinamik ama sakin bir zihinle gerçekleşebileceğinden; örneğin kent yaşamını fotoğraflamaya niyetlenmiş biri, itkisel düşünceleriyle devingen görüntüler arasında denge kurabilmeyi öğrenmelidir. [4,5,6]

İyi fotoğrafa yönelik algısal teşhis, dinamik ama sakin bir zihin aracılığı ile gerçekleşeceğinden, kent yaşamını fotoğraflamaya yönelmiş biri sokağa çıktığında bir süreliğine de olsa zihnini kişisel telaşlarından arındırılmış olmalıdır, ben buna B moduna geçmek diyorum. Karşılaştığımız durumlarla ilgili zorluk koşullarını yaşam bize danışmadan ortaya koyduğu için, her istediğimiz zaman B moduna geçmemiz mümkün olmasa da, işe zihnimizin en rahat olduğu anları keşfederek, sonrasında da bu zamanları çoğaltmayı deneyerek başlayabiliriz. Olumlu kararlarımı zihnimin sakin olduğu sabah saatlerinde aldığımı keşfettiğimden beri, yataktan kalkmadan günlük akışımı aklımdan şöyle bir geçiririm. Aynı 'sükûneti', zihnimin bedenime yöneldiği koşu, yürüyüş gibi fiziksel aktiviteler esnasında da bulmaya başladım, şimdilerde sakinliğe ulaşmak için yaşamın önüme çıkarttıklarını anlamaya, onları yalınlaştırmaya ve gerektiğinde olabildiğince B modunda kalmaya çalışıyorum.

Karşılaştığımız zorlukları anlamak ve onları çözümleyerek sakinliğe ulaşmayı, Schmid'in bazı anlayış ve kavramlarını hatırlayarak pekiştirmek istiyorum [3]:

-Sadece dokunarak temas değil, hoş giden her türden duyuşsal temas sakinleştirir bizi: güzel bir yüze, bir resme veya bir manzaraya bakmak, müzik dinlemek veya bizzat icra etmek, kendi kendine veya bir koroda şarkı söylemek, bir kokuyu içine çekmek, bir yemeği tatmak, keza hareket etmek -ister gezinti olsun ister spor-, nesneleri birçok şeyi yoğun tecrübe etmemizi sağlayacak kuvvetli bir duyguyla avuçlarımızın arasına almak. Sakin olmak, böyle bir tadın akıntısına kendini bırakmak demektir. Düşüncelerdeki zihinsel temas da sükûnete katkıda bulunur. Her konuşmada ötekinin düşünceleri insana dokunur, kendisi de düşünceleriyle ona dokunabilir. Yalnızca konuşurken değil, susarken de vuku bulur zihinsel temas: Düşünceler sessiz sedasız değiş tokuş edilebilir (Sy.44, 62-64)

(b)

-Uzak ihtimal olmayan ölümün gözüne bakmayı öğrenmek gerekir. Ölüm, yaşama bir anlam veren bir hadise olarak yorumlanabilir, çünkü yaşamı değerli kılan sınırı çiziyordur. Zamanın kısıtlılığı, tasarrufta bulunabileceğimiz zaman süresince biriktirdiğimiz güzel anları yoğunlaştıracığımız mücevher misali bir yaşam sürme çabasına yol açar... Bir zaman sınırının idrak ediliyor olması, yaşamı onaylanabilir görünen bir şeye dönüştürmeye motive eder -olduğu kadar, artık. Sınırı ebediyete kadar kaydırmak mümkün olabilseydi, herhalde bir çok insan ebediye ilerideki "yaşamı" beklerdi^(c) .. "Anti-aging yerine, Art of Aging": yani, yaşlanma sürecinin zıddına bir hayat kurmaya kalkışmak yerine, onunla birlikte yaşamaya çalışan bir yaşlanma sanatı (Sy.9-10, 29, 86).

-Varoluşun en yüksek mahkemesi, yaşama kendi verdiğimiz anlamdır, insan ancak kendisi önünde verir hayatının hesabını... Bazı şeyler benim katkım olmaksızın yanlış gitti, başka bazı şeylerde ben daha iyi bir tercihte bulunabilirdim. Bunlar üzerine bir müddet kafa yormak anlamlıdır, ama ilanihayete de değil: Tercihimi o yönde yapmış olmamın da sebepleri vardır, bugünkü bilgi ve tecrübeme o vakit sahip değildim... Bir şeyin ters gitmesi kötü değildir, sadece hiçbir şeyi denememiş olmak kötüdür, yazıktır en azından (Sy.78-79).

[1]. Pasajlar, Benjamin Walter., s.75, YKY, 2009

[2]. Görme Biçimleri, Berger John, s. 61, Metis Yayınları, 2009

[3]. Sakin Olmak, Yaşarken Kazandıklarımız, Schmid Wilhelm, İletişim Yayınları, 2015

[4].Şimdi'nin Gücü, Eckhart Tolle, Çeviri: Semra Ayanbaşı, Akaşa Yayın Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul, 2016

[5].The Power Of Now, Eckhart Tolle, Nameste & NW Library, USA, 1999

[6].Zen in the Art of Archery, Eugen Herrigel, Translated from the German by R.F.C. Hull,

(a). özgün olmayan, ilk bakışta hoş gidecek formda üretilmiş ama bayağı olan (Almanca bir kavram)

(b). fotoğraf aracılığı ile de temas etmek mümkün olabilir mi?

(c). insandaki hırsın kaynağı, ölüm müdür?)